

โครงการวิจัย: “สิทธิชุมชนท้องถิ่น จากจารีตประเพณีสู่สถานการณ์ปัจจุบัน:
การศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางนโยบายสิทธิชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย”

(Local Community Rights - From Tradition to Present-day Situation:
A Study of Local Community Rights Policy Formulation in Thailand)

หัวหน้าโครงการ: ศาสตราจารย์ (พิเศษ)ดร.ชลธิรา สัตยาวัฒนา

สถาบันต้นสังกัด: โครงการไทยศึกษา ศูนย์ไทย-เอเชียศึกษา สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเครือข่ายทั่วประเทศ โดยสร้างเครือข่ายเป็นโครงการวิจัยย่อยประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ปัญญาชนท้องถิ่น ให้ร่วมวิจัยกับนักวิชาการที่สนใจปัญหาสิทธิชุมชนท้องถิ่น มุ่งทำการวิจัยพร้อมกันทั้ง 4 ภาค เพื่อสังเคราะห์ให้เห็น ภาพรวมของปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่นทั่วทุกภาคของประเทศไทยรวมทั้งในกรุงเทพมหานคร สรุปข้อเรียกร้องและความต้องการของแต่ละชุมชน เพื่อแสวงหาและเสนอแนวทางนโยบายของรัฐ ต่อชุมชนท้องถิ่นในภาพรวม ตามบทบัญญัติสิทธิชุมชนท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2540) กรณีศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นปัญหา การละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนท้องถิ่นโดยกลไกรัฐและอำนาจรัฐ ซึ่งทุกวันนี้ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นกันชินตาและต่ำต้อย จนกระทั่งเกิดความรู้สึกชาชิน โครงการวิจัยนี้ได้นำเสนอปัญหาดังกล่าว โดยใช้ “ชุมชน” เป็นสนามวิจัย ใช้ “ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน” ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนนั้น เป็น “กรณีศึกษา” โดยจัดการบริหารโครงการวิจัยให้มีลักษณะเครือข่าย โยงใยปัญหาที่มีลักษณะท้องถิ่น ให้เห็นเป็นภาพรวม ศึกษาแต่ละเฉพาะกรณีของบางชุมชน (Micro Units) พร้อม ๆ กันไปกับการศึกษาปัญหาต่าง ๆ จากท้องถิ่นสู่ระดับชาติรวมกัน (Macro Frame) โดยชี้ให้เห็นในระดับมหัพภาคว่าเป็นปัญหาร้ายแรงระดับชาติ ทั้งนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาแต่ละชุมชนในมิติของประวัติศาสตร์ชุมชนเชิง “ชาติพันธุ์วรรณา” (ethnography) และ “ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์” (ethnohistory) ในกรณีที่สามารถสืบสาน (reconstruct) ได้ แล้วศึกษาทำความเข้าใจแต่ละชุมชนในบริบทของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (local history) และรัฐประชาชาติ (nation-state) จากนั้นวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองอันเกี่ยวเนื่องด้วยนโยบายรัฐ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งในบางกรณีศึกษาได้โยงไปถึงระดับนานาชาติ ตามปัญหารูปธรรมที่เกิดขึ้นจริง ที่ขัดต่อครองชีวิตชนบทรวมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรม และวิถีพัฒนาของชุมชน ในอันที่จะครองชีพและวิถีชุมชนอย่างเป็นปกติสุข

การวินิจฉัยปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน ได้ใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นเกณฑ์วินิจฉัย โดยเฉพาะ หมวด ๓ ว่าด้วย “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ใช้ มาตรา 46 สำหรับกรณีศึกษาชุมชนที่เป็น “ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม” ในพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของประเทศไทยปัจจุบัน

Research Project : *“Local Community Rights - From Traditions to Present-day Situation: A study of Local Community Rights Policy Formulation in Thailand”*

Research Director : Prof.Dr.Cholthira Satyawadhna
Affiliation : Thai Studies Programme, Center of Thai-Asian Studies,
Research Institute, Rangsit University, Muang-Ake, Pathumthani 12000

Abstract

This research is an extensive network project dealing with problems of local community rights of Thailand. A set of sub-researches, covering seven sub-projects, are grounded and designed to build up such a network. It is planned to gain an integrated research cooperation among local communities, local intellectuals, and Thai together with international academics, who share interests in the issue of community rights.

Case studies and research field-sites are well-chosen throughout the four regions of Thailand. The major objective is to synthesize an outlook of the overall picture of the problems of local community rights invasions being existing in the whole country, including in Bangkok. It is also to provide a summary of requests and needs of local communities in order to find out and propose a state-policy on local communities in a macro level according to the Provision on Local Community Rights stated in the Constitution of the Thai Kingdom (latest version of B.E. 2540 (AD 1997)). As a matter of fact, the majority of case studies reflect the general problems of human rights violations and local community rights invasions caused by the state power and state mechanism in Thailand. At present, such situations have become a common phenomena and people are familiar with encountering those existing problems and take it as something *very normal*. This project presents the afore-said by utilizing the *“local community”* as a research field and the actual problems of human rights violation and community rights invasion of such a community as a *“case study”*.

The research direction is geared to relate all common characteristics of various local problems together and present the overall scenario of the existing problems. A thorough combined-study is conducted on specific cases of some communities as *“micro units”* together with a study of a wide range of problem analysis from local up to national levels as a *“macro frame”*. The idea is to indicate that *the existing problems have jeopardized the nation at a macro level*.

The application of multi-disciplinary approaches to the study of each local community has led to the writing of *‘culture’* - an *ethnography* of the community studied, and a reconstruction of its *ethnohistory* of some case-studies in the context of local history and nation-state. After this stage, an analysis of economical and political impacts in connection with the government policy at local, national, and international levels is also conducted.

The analysis is also related to the negative results effected by international contact and global interaction due to the actually existing problems which are in conflict with peoples’ ways of living, traditions, cultures and processes of local development that people can earn their own living, practice their own life-style according to the customary law and follow up their communal living culture peacefully and happily.

The analysis of problems of human rights violations and local community rights invasions in Thailand is conducted on the basis of the criteria specified in the present day **“Constitution of the Royal Thai Kingdom”**, especially, **“Section 3”** which describes the **“Rights and Freedom of the Thai Citizens”**. *Article 46* has been applied, in particular, to all case-studies which are local traditional communities situated in present-day Thailand.